

מסורת הש"ס

(א) ז"ל בזה, (ב) לעיל בזה,
(ג) [לקמן ס.] מכות ה';
(ד) [יומא עו.] ה' צס"ח
עסק: (לשנים, ו) ז"ל הכי.
רש"ל,

תורה אור השלם

1. עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אֹ
שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוֹמֶת הַמֶּת
לֹא יוֹמֶת עַל פִּי עֵד
אַחֵד: דְּבָרִים יוֹ

גליון הש"ס

תוֹם' ר"ה לא וכו' דפליג
על ר"ש. עיין לקמן דף מא
ע"ב זרש"י ד"ה ר"ע
וצמקס' שם:

הגהות הב"ח

(ה) תוספות ד"ה צומן
וכו' צפ"ק למכות היכי
אמרין להו' אמר רבא
הכי אמרין להו' (ג) בא"ד
ולא כנסתדרין שראוהו
באחד שחרה את הנפש
א"ע"פ: (ג) בא"ד ממקיים
העדות בשא"ר:

מוסף רש"י

מכות. מלקות תרבעים
(עליו ב.). אלא להחמיר
עליו. שגל ממחר הואיל
ועלואו הוא יפה העדות
מקיימת לא יעזב בידן
הזמה, ליתמד הכחוש שגל
הוא מן מקימי דבר (מכות
ה.). על אחת כמה וכמה
הישועה שבר כו'. שמעתי
מזה שרשם מרובי' ממדת
פרענות, נמדה טובה הוא
אומר נזיר חסד לאנשים,
נמדה פרענות הוא אומר
על גשמי עול דברים (שם).

דיני ממונות בשלשה

דאסער זיך מלכות ווא אסר זיך קטל. דהא ודאי לא מיקטל
אלא לוקה דאין לך מיתת בית דין שלא נאמר זה לאו וקסבר לאו
שניתן לאהרם מיתת בית דין לוקין עליו כי אחר זה מלכות ווא
הטל: משום ר' ישמעאל אמר בעשרים ושש. טעמא מפרש

לִקְמֹן (דף יא.): **אחד מן העדים.** והי
שם שלשה או ארבעה שיכולה עדות
להתקיים בשאר: **הא דרבי עקיבא**
במסכת מכות: לא בא שילשי דו'.
דממשמע שנאמר (דברים יט) על פי
שנים עדים (יקום) כל שכן שלשה
לגנה שלשה או שלשה עדים אלא
להחמיר עליו ליתן חומר בעדי שקר
ששילשי זה אע"פ שלא היה זה נידון
על פיו למיתה שהרי בשנים שהעידו
מתחלה נמי היה נידון אפילו הכי עשה
הכזוב את דינו כיוצא באלו שאם
הוזמו ייהרג אף השלישי מפני שניתפל
לעוצרו בעירה: קל וחומר שישלם
שכר וכו'. דקיימא לן^ה **הדך טובה**
מורוה ממדת פורענות מלך קל
וחומר הוא: כמה דברים אמורים.
דעדותן בטלה: דייני נפשות.
דרחמנא אמר (במדבר לה) והיילו
העדה דמהדירין בחר זכותא לבטל
העדות ולא ייהרג לא הוא ולא הס:
דיני אומר אחד דיני ממוגות ואחד
דיני נפשות. שוין בכך דעדותן בטלה:
ואימתי. דייני נפשות עדותן בטלה:

בזמן שהסירו הקרוב או הפסול בעוצרי עזירה שגילו דעמס שאף הם נעשים עדים והרי הכתוב הקים שלהם) לנצל העדות אם יש קרוב או פסול אבל לא המרו הקרוב והפסול בעוצרי עזירה אלא שמקו והכשרים המרו בהן אין אלו נעשים עדים ומתקיים העדות ששאר:

דא"כ

ד'פליג אדרש' וס"ל דנהרגין אע"פ שאין שלשמן זוממין דקסבר
כאשר זמן הרי זממו שנים שיש כח בידיהם להרוג צפני עצמם ו
לא תריך קרל דכתיב (ס) והנה עד שקר העד דמשמע כל העד
אכל אין לפרש לא בא השלישי קרל עליו גידול אלא שגם
דיבור דמפרש הוה בגמרא אכל רבי עקיבא סבר שנים אע"פ
דעד שיהי שלשמן זוממין צבאון צבאון צבאון זה אחר

בזמן שחתרו בהן, מפרש צ"ק דמכות (דף ו. וס) (ה) הכי אמרינן לנמאל אחד מהם קרוב או פסול עדותן בטלה ואי אמרינן להעיד לא אמרינן נמאל אחד מהם קרוב או פסול עדותן בטלה להעיד לא דאי לא תימא הכי כל גיטין כשומעין אותן בפני קרובים ויהא דקאמר מה יעשו ב' אחים ודאי יכולין לתקן שלא ילכו שניהם וכבר צ"ב אע"פ שהשני העיד לאחר כדי דיבור מ"מ עדותן בטלה וצדעת ראייה רואין יחד ומתכווין להעיד לכן עדותן בטלה פליגי בתוהן כדי לדיבור ההם הזמ משעת העדאת עדים קא אחיא וואע"מ עיקרא דלכתי לא חסיק אדעתיה יקום דבר במקיימי דבר הכי ולשנוי קמאי דממעטי' הרוג וההורג מיקום דבר דבעינן שילכו לר"י דרוקא בעד המעיד אין עד נעשה דיין אבל במתבין להעיד שאתה יכול להזימה וכיון שהעדים צעגמס דנין לא ירלו לקבל הוצא הנאשם אלו העדים לפני השם ואלו הדיינין דבעינן שיעדי' שבע המעיד בפיו ואתם בלתי להעיד וכן כפי' דבינו שמואל שפיר' בעי קרוב או פסול עדותן בטלה וכן לענין שאני נעשה דיין ודוקא מ' את החולה כו' משמע דווקא שנכנסו לבקר ולא נתכוונו להעיד אמרינן דלא אמרינן אין עד נעשה דיין אלא עד המעיד דאי לא תימא פסיק רב יהודה הלכה כרבי יוסי דבראייה בעלמא נעשה עד אע"ל לבקר את החולה וכו' ר' עושין דין ואמאי הא בראייה בעלמא נע' מראייה לא צעדתא החדש (ר"ה דף כה: וס) ור' עולא שגשגה וכן א"ל גרמיה לרשב"א דהני לא פרכי ניהור דרבי יוסף על כרחן לית ליה ואל' פ' שי עירש' מהם בו דלמאר בסמוך וכמו שנים אין יכולין להש' השאיר לא וכן נראה הדברים דאם החזמו כולן לא היו נהרגין אותן ש' נמאל אחד מהן קרוב או פסול אלא צאות שהותרו והא דקאמר ר' מרבי צעינן דלרבי נתכוונו להעיד בעלמא סגי דלמוכה במכות (דף יד) דמשמע הכא דלר' יוסי בראייה בעלמא אמרינן נמאל אחד מהן קרוב שנחלקו במשנה זו אבל מתוך משנה אחרת יש ללמוד דבעי' ר' יוסי ה' אלא במאי דקאמר אצל דדיני ממונות תתקיים (ל) העדים צעג' גריד ליהו לרבי קאי וכן מוכח דקאמר ר' אמרי לתיחוי תאנינא מה' נעשו דדיני ממונות לא שייכא התראה אלא ודאי לא צעינן

פרק ראשון סנהדרין

דִּאֲתִירוּ ביה לַמִּצְוֹת. וְאִמְרוּ כִמְד' (מכות יג.) לֹא שֵׁנִית לְאִתְּרָה מִיתָה צ"ד לִקְוֵן עָלֵיו וְאִם הֵינּוּ יִכְוִלִין לִפְרֵשׁ בְּמִלְקוֹת שֶׁל מוֹצֵא שֶׁסָּר רַע הִיא מִתְעַשֵּׂב וְיִמְנָה דְּמִשְׁמַע הֶחָל דְּסָבֵר ר' מִזִּיר מְכוּת בִּג' אִם כֵּן הוּא דְּרִישׁ קְרָא וְהִדְקִינּוּ לְעִנֵּי עֵדִים וְזִמְנִין דְּלָקוּ וְלִפְלִחֵי (סג.) וְגַם הוּא מִזִּין מֵהָ

דאתרו ⁽⁶⁾ ביה מלקות ולא אתרו ביה קטלא
וקמפלגי בפלוגתא דרבי ישמעאל ורבנן
(7) דתנן מכות בשלשה משום רבי ישמעאל
אמרו בעשרים ושלשה רבינא אמר כגון
שנמצא אחד מן העדים קרוב או פסול
וקמפלגי בפלוגתא דרבי יוסי ורבי אליבא
דר' עקיבא דתנן רבי עקיבא אומר לא בא
(8) שלישי אלא להחמיר עליו לעשות דינו
כיוצא באלו א"כ ענש הכתוב את הניטפל
לעוברי עבירה כעוברי עבירה על אחת
כמה וכמה שישלם שכר את הניטפל
לעושה מצוה כעושה מצוה "ומה שנים
נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן
בטלה אף שלשה נמצא אחד מהן קרוב
או פסול עדותן בטלה ומוניין שאפי' מאה ת"ל
(9) יעדים א"ר יוסי בד"א ברדי נפשות אבל ברדי
ממונות תתקיים עדות בשאר רבי אומר יאחד
דיני ממונות ואחד דיני נפשות ואימתי בזמן
שהתרו בהן אבל בזמן שלא התרו בהן
מה

הרשע כדלמך פרק נערה (כמוצות דף מו.) למדנו ויסרו מווסרו ויסרו מבן ובן (מבן) מוהיה אס בן הכות הרשע:

לא בא השלישי לחקק עליו אלא לחחמיר עליו. אדרש קאי דקמני צפ"ק דמכות (דף ה' וסס) לעיל מהך ר"ס אומר מה שנים אין נהרגין עד שיהו שניהם וזוממין אף שלשה וכו' ומצי למימר דהקיסר שלשה לשנים לענין זה דכיון דכתיב (דברים טו) ועשיתם לו נזק פירש דמכות (סס) לא צא השלישי להקל עליו דלהקל עליו ואינן נהרגין עד שיזמנו כולן ולא צא הכתוב אלא להחמיר עליו עליו אע"פ דר"ס מודה להקל על נהרגין ה"מ כשצאו בתוך כדי א"ח"כ מנדקט נטפל דהא כיון דלית ליה לרצי עקיבא היקישא נמי יהישם^א להכי כי היכי דמקיש לענין לענש כמחוס:

וְלֹא לְאֶסְדֹּרִי אֲתִיבֹה אֹל לְמִיחֹזִי אֲתִיבֹה אִי אֲמַרִי לְאֶסְדֹּרִי אֲתִיבֹה
 אֲתִיבֹה מֵה יַעֲשֶׂה שְׂנֵי אֲחִים כֹּ' וְנִרְאֶה לְרִי דְמִשּׁוֹ שְׁתַּכְּוֹנוּ
 אֲתִיבֹה שְׁהוֹלִים וּמַעֲדִים כֹּלֵן צִצִּי אֲבָל מִשּׁוֹ רִאִיָּה לְחֹד שְׁתַּכְּוֹנוּ
 אֹל פְּסוּלִים יִהְיוּ פְסוּלִים אִם יִתְכּוֹן הָא' וְלִי יוֹסִי אֲפִילוֹ לֹא יִתְכּוֹן
 וְעִיד אֲבָל פַּעֲמִים שָׁלָל יַדַּע זֶה כֹּה וְעִיד הָאֵחָד אַע"פ שֶׁהֵעִיד אֲחִיו
 שֶׁפִּיר לֵאקוֹשִׁי לֶחֶךְ מִלִּמְלָא שְׁלֵשָׁה לְנִסִּים אֲפִילוֹ כֹּה אֲחֵר וְאֵין כִּיוֹן
 דְּלוֹ אֵל אֲחֵר וְאֵין שֶׁגִּ' לְעֵינַי שְׁמֵנָה וּזְמַנִּין לֹא הוֹקֵסוּ אֲלֵא כְּשֶׁהֵעִידוּ
 בְּפִרְיָךְ בִּמְכוֹת (שס) הַרְגוּ יֵלֵא אַע"פ שֶׁאִינוֹ הוֹלֵךְ לְהַעֲדִי צִצִּי ד"ה
 בִּמְדָר אֲבָל לְצִקוֹף דְּמִסִּיק יָקוֹם דְּבֵר בְּמִקְיָמִי דְּבֵר לֹא זָרִיכִי
 יִם דְּבֵר צִצִּי וְכֵן (לְקַמֵּן דָּף ל:) לְעֵינַי אִין עַד נַעֲשֶׂה דִין נִרְאֶה
 דֵּהָא דְטַעֲמָא דִּלִּין עַד נַעֲשֶׂה דִין נִרְאֶה אֹל מִשּׁוֹ דְּבַעֲיָן עֲדוּת
 אֵל עֲדוּתֹא אֹל מִשּׁוֹ דְּכַתִּיב (דְּבָרִים יט) וַעֲמַדוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וְגו'
 אֲלֵא לְפִנֵּי הַדִּיעִינִי וְלֹא שִׁיחֹה בְּעֶמְלָן דִּיעִינִי וְהִכָּךְ טַעֲמִין לֹא שִׁיכִי אֲלֵא
 אֲלֵא (צ"ב קִיב: ד"ה י) שְׁנַכְסוּ כו' שְׁתַּכְּוֹנוּ לְהַעֲדִי אֲמַרִינִי נִמְלֵא אֲחֵד מִסֵּם
 אֲמַרִינִי בְּפִרְק אֲחֵד דִּינִי מִמּוֹנוֹת (לְקַמֵּן דָּף ל:) שְׁלֵשָׁה שְׁנַכְסוּ לְצִקֵּךְ
 אֵין עוֹשִׂין דִּין אֲבָל תַּכְּוֹנוּ לְהַעֲדִי אִין עוֹשִׂין דִּין וְעוֹד נִרְאֶה לְרִי לְדַקְדֵּק
 יִקְשִׁי לְרַב יְהוּדָה אֲדַרְבֵּי יְהוּדָה דֵּהָא צִפִּיק דְּמִכּוֹת (דָּף ו. ו. ו.ס)
 שֶׁאִינוֹ מְכוּין לְהַעֲדִי וְרַב יְהוּדָה קָאָמֵר (צ"ב דָּף קִיב:) צִבִּי ג' שְׁנַכְסוּ
 עַד וְעוֹד לֹהֵא פִירוּשׁ לִית לִיה לְרַבִּי יוֹסִי לֹא תִהְיֶה שְׁמִיעָה גְדוּלָּה
 וְנִהְדָּרִין (י) בְּחָדָה שֶׁהֵרָא אֵת הַנֶּפֶשׁ שֶׁרָאוּהוּ אַע"פ שֶׁרָאוּהוּ בְּיוֹם וּמִיחֹזִי
 עַד זִרְאִיָּה וְאֲפִי עֵיד לְצִקוֹף דֵּהָא ר' יוֹסִי הוּא דְלֹאֵר עַד שִׁיחֹה
 אֲלֵא כִּי הִתְרוּ בֹו כֹּ' שְׁלֵשָׁה וְכו' אֲלֵמָא אֲחִינוֹ יְהוֹ מְחַשְׁבִּין עֲדִים אֲבָל
 הִתְרוּ בֹו לֵאלֹא מִהֵנִי סְדוּמִיָּהוּ בִּלָּא סְדוּמִיָּהוּ דְּאַחֲרֵינִי וְלֹא אֲמַרִינִי
 בְּזִמְנָ שֶׁהִתְרוּ בְּזֵן לֹא מִשּׁוֹ דְּרַבִּי יוֹסִי לֹא צַעִי הִתְרוּ לְדַחֲכִי טַפִּי
 וְר' יוֹסִי צַעִי הִתְרָאָה מִמֶּשׁ אֲלֵא דִינִי מִמּוֹנוֹת אֲתֵא לְאֹקוּפִי וְהֵא
 אֹל פְּסוּל כֹּ' מִדְּקָאָמֵר וּקְמִיפִלְגִי בְּפִלְגִימָא דְּרַבִּי וְר' יוֹסִי הֵייוּ כְּמֵה
 דֵּהָא וְשִׁמָּא רַב יְהוּדָה פִּסַּק לְגַמְרִי כִּר' יוֹסִי אִי נָמִי לֹא פִסַּק כּוֹתִיָּה
 אֲבָל בְּכוּנוֹת עֲדוּת סִבֵּר כִּרְבִּי וְהֵאִי קָאָמֵר בְּמִכּוֹת (שס) הִיכִי אֲמַרִינִי
 יִי אֲחִים כֹּ' וְהִיכִי אֲמַרִינִי לֵד עַד כִּרְכָן הִתְרָאָה לֹא דְּוֹקָא
 וְלֹא שְׁנַדַּע שְׁתַּכְּוֹנוּ לְהַעֲדִי וְהִיכִי אֲמַרִינִי לֵד וְכו':

פ.

עין משפט
נר מצוה

עג א ב (ג) מיי פ"ה
מהלכות עדות הל' ג ד
סמג לאוין ריג טוש"ע ח"מ
סימן לו סעיף א [וס"י נא
סעי' ד]:

רבינו חננאל

פשוטות הן רבינו אמר
כגון שמצאנו אחד מן
העדים קרוב או פסול ר'
מאיר סבר כל ר' יוסי
דאמר בדיני נפשות בטלה
העדות כלל ואין שם די
ונפשות כולה ואכל שם יד
דיני ממונות דהא רבי יוסי
הוא דאמר תתקיים העדות
בשאר. ורבנן רבי דאמר
תתקיים העדות בשאר
ואע"פ שמצאנו אחד מהן
קרוב או פסול השאר
כשרין לדיני נפשות דהא
לא אתרו בהו ואמרי
לאסחודי. אתינן. ואנו
תחידים לפרש בממונו.